

Vészi Judit

Formába zárt erő

Kecskeméti Sándor szobrászata

K.A.S. Galéria, 2022. IV. 1. – IV. 27.

A magyar művészettörténeti kánonnak még mindig vannak fehér foltjai. A K.A.S. Galéria sokat tesz azért, hogy egyre kevesebb legyen, gyakran láthatunk náluk amolyan újra felfedező vagy újraértelmező kiállításokat. Ilyen izgalmas tárlat a március 31-én nyílt, Kecskeméti Sándor szobrászművész munkásságát bemutató program.

A most 75 éves szobrász Németország és Magyarország közt osztja meg az idejét hosszú évtizedek óta. Amikor itthon van, akkor a Kelenhegyi Műteremház lakója, ahol, mint egy magánmúzeumban, a teljes élete áttekinthető.

Érdeemes végigpillantani azon az íven, amit Kecskeméti bejár, mert mint minden autonóm művész eseté-

ben, az életpályája egyszerre egyedi és ugyanakkor magában foglalja a korszakot, visszatükrözi a társadalmat és annak gondolkodásmódját. Kecskeméti Sándor az Iparművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Azért ezt az utat választotta, mert fiatalkorában, nála idősebb művészbáratai, köztük Bors István szobrászművész, azt javasolták, hogy ha meg akarja tartani a szabadságát, akkor az „Iparra, kerámiára” kell menni, mert az akkori Képzőn bedarálják a fiatalokat. Megfogadta a tanácsot, de X-es származása miatt oda sem volt egyszerű bekerülnie, csak harmadik nekifutásra sikerült. Kecskeméti azonban nem töltötte haszontalanul ezeket az éveket sem: „Meg kellett értenem azt, hogy mit jelent rajzolni, aztán megtanultam mintázni olyan szinten, amit elvártak. Amikor bekerültem, végtelenül boldog voltam.”

Csekovszky Árpád osztályába került, aki nagy hatással volt nemcsak tanítványaira, hanem arra is, amit a kerámiáról gondolunk, és szemléletével egyfajta hidat képezett a 20. század közepének kerámiaművészei (Gorka Géza, Kovács Margit, Gádor István) és a ma is alkotók közt. Kecskeméti a kezdetektől tudta, hogy az autonóm művészpálya érdekli, ezért nem vett részt a 70-es, 80-as évek házigyári edényprogramjában. Ezt így fogalmazta meg: „Felvállaltam, hogy azt fogom csinálni, amire képes vagyok, ami mögött én vagyok, és minden esetben tartottam magam ahhoz, amit gondoltam. Emiatt voltak konfliktusaim, néha meglehetősen kellemetlenek, de sosem szakmaiak, s mindez odáig fajult, hogy 1990-ben inkább úgy döntöttem, hogy elmegyek Németországba. Ez azonban nem jelentette azt, hogy ne törekedjek mély szakmai tudásra, anyagismeretre. A három év alatt, amíg arra vártam, hogy fölvegyenek, elvégeztem egy fazekas iparitanuló iskolát, tisztességes mesterektől megtanultam a fazekasságot, hogyan kell korongozni, szimmetrikus üreges tárgyat létrehozni, noha igazából sosem szerettem.”

Az üreges kerámiatárgyak helyett nagyon hamar „tömören” kezdett dolgozni, kisplasztikákat, kis méretű szobrokat készített gyakorlatilag főiskolás korától. A kezdetektől foglalkoztatta a bezártság témája, első szobrai a kalodák voltak. Aztán jöttek a harcosok, a küzdelem; az emberi akarat mindig érdekelte. „Az első nagy szobrom egy macskabagoly volt, valami olyasmit jelentett meg, hogy az egyik eszi a másikat. Mindig ilyesmi foglalkoztatott.”

Aztán egy véletlennek köszönhetően elkezdett tévezni. Az Iparművészeti Vállalat Kossuth Lajos utcai kirakatába kített szobrait látta meg a Magyar Televízió-

Kelenhegyi
műteremház
Fotó: Kecskeméti
Sándor
↓

ban forgatókönyvíróként és televíziós rendezőként dolgozó Rajnai András, aki úgy gondolta, hogy a szobrok felnagyíthatók, és blue box technikával bármilyen háttér mögéjük helyezhető. Számos televíziós produkció látvány- és díszletterve kötődik így Kecskeméti munkásságához. Négy-öt filmet is csináltak közösen, ezzel megpecsételődött, hogy Kecskeméti végképp levált a hagyományos kerámiákról, és jöttek a nagy szobrok. Az *Omlás* volt az első, ami elindított egy teljes sorozatot. 1982-ben a hegyeshalmi határátkelő akkor épülő fogadóépületébe Kovács Gyulával készítettek két kerámia domborművet, ahol az egyik oldal a vízszintesekről szólt, az Ausztria felé eső oldalra pedig egy *Omlásfal* került. Ezután nagy méretű kültéri szobrokat kezdett csinálni kőből, Gazdagréten és Kaposváron látható belőlük egy-egy példány, s 1986-ban megkapta a Munkácsy-díjat.

Közben történt még egy, Kecskeméti pályáját döntően meghatározó esemény. 1978-ban féléves tanulmányutat nyert az NDK-ba. Megismerte az országot, kiállítási lehetőséghez jutott Berlinben és Drezdában, ráadásul külföldiként nagyobb szabadságot kapott kerámiáiban, elrugaszkozhatott a használati tárgyak világától, és a figuratív-nonfiguratív határán mozgó munkáival sikert aratott. Ő maga azt mondja, teljesen mindegy, hogy egy mű figuratív vagy sem, az a lényeg, hogy hiteles legyen, az alkotó teljes személyiségével ott álljon mögötte. Legjobban mindig az anyag, annak „milyensége” érdekelte, és ha nem volt éppen más, vagy ki szeretett volna próbálni egy ötletet, akkor a papírt alakította, gyúrta. Kecskeméti művészete a síklappal kezdődik. Ha meggyűri, érdekes domborzat jön létre. Ha egymásra ragasztja, és kivág belőle, akkor kép vagy plasztika lesz, máskor pedig rajzoló. 1977-ben kezdődtek ezek a többrétegű papírmun-

↑
 KECSKEMÉTI
 Sándor: *Erő*, 1994,
 Gundremmingen,
 bronz, 320×120×100 cm
 Fotó: Kecskeméti
 Sándor

kák. „Akkor éppen nem volt pénzem más anyagra, és a lábam is el volt törve, úgyhogy papírral dolgoztam. Mindig kérdéseket tettem fel az anyagnak. Egy követ vagy egy fát másképpen kell megkérdezni. Mindenesetre a szobrászat egyik lényege rátalálni a test belső világára.”

Sorozatokban dolgozott, de mindig volt benne annyi erő és bátorság, hogy amikor nem tudott már hozzátenni az eredeti gondolathoz, akkor váltott, befejezte, és elkezdett egy másikat. Nem ragad benne abban, amivel sikert ér el, így nem is üresedik ki egyetlen sorozata sem.

A 80-as évek szobrainál az egyik forma válaszol a másik formának. Kezdetben kerámiából készültek, majd a 90-es évektől kőből. Később Németországba költözött, ahol a lakóhelye közelében egy jól felszerelt sírközem valósította meg szobrai egy részét. „A legmodernebb technikával dolgozó családi vállalkozás volt, és viszonyul, mert rengeteg munkát vittem hozzájuk, odaadták a lehullott kődarabokat, amikkel aztán elkezdtem játszani és létrehozni egy teljesen új, minőségi szobrászati formát. Leginkább térjátékok ezek, mint ahogy a papíralapú munkáim is azok, bár a játék szót nem szeretem, mert a munkáim nem véletlenül vagy spontán lettek ilyenek, hanem mindent végiggondoltam.”

Aki térjátékokkal szeret foglalatostkodni, előbb-utóbb eljut a nagy léptékhez. A Kelenhegyi úti műterem polcain sorakozó kisplasztikák többsége felnagyítható lenne nagy méretű, köztéri szoborrá. Kecskemétinek Buda-

pesten négy köztéri szobra van, vidéken pedig Kaposváron, Kecskeméten, Balatonföldváron és Balatonbogláron láthatók szobrai. Ám van egy település, a németországi Gundremmingen, ahol minden szobrot ő készített. A városkát a közeli atomerőmű tette gazdaggá, s a polgármester szívesen költ köztéri szobrokra.

1982 óta a Nemzetközi Kerámia Akadémia tagja, ahová szigorú kritériumok alapján lehet bekerülni, a kerámia területén ez az egyik legtekintélyesebb szakmai szervezet. Az akadémia Budapesten tartotta közgyűlését, amelyen Kecskeméti előadást tartott egy zalai téglagyárban végzett munkájáról. Az előadás rövidített változatát Svájcban is kiadták. „A konferencia után eljött hozzám a műterembe egy tehetős svájci gyűjtő a feleségével együtt. Ő mondta először azt, hogy bizonyos munkáimban chillidai erő van. Nekem fogalmam nem volt róla, ki az a Chillida, és amikor utánanézttem, nagyon is jól esett az összehasonlítás. Pár évre rá láttam először nagy Eduardo Chillida-kiállítást Zürichben, és akkor már úgy gondoltam, hogy ő volt Henry Moore után a 20. század másik nagy szobrászati gondolkodója. Az említett svájci gyűjtőbarátaim felajánlották a locarnói házukat, jóban voltunk egészen a halálukig, és nekik köszönhettem, hogy Locarnóban nyári kurzusokon taníthattam. De bárhogy biztattak, nem akartunk Svájcba disszidálni. Aztán 1990-ben mégis elmentünk – Németországba –, mert úgy éreztem, itthon nem fogok tudni előrejutni. Gundremmingenben munkát és megbecsülést kaptam, de a német állampolgárságot nem fogadtam el, amikor felajánlották, mert 56 éves voltam. Megköszöntem, és mondtam, hogy az ember ennyi idős korában nem szokott állampolgárságot váltani. Magyar akarok maradni és magyar leszek akkor is, ha elfelejtik a nevemet.”

Moore-on (akinek először a 60-as években a Műcsarnokban látta kiállítását) és Chillidán kívül szellemi rokonságot érzett az osztrák, de cseh-magyar felmenőkkel rendelkező Fritz Wotruba művészetével is. Mindannyiukra az a jellemző, hogy a formák egymásnak válaszolva épülnek fel.

Kecskeméti köztéri munkái nagyon szoros kapcsolatban vannak a mögöttük lévő tájjal. „Van egy holokauszt-emlékművem Németországban, amit tíz évvel ezelőtt csináltam, és tulajdonképpen a tájról szól, mert volt ott egy műtrágyagyár. Barakkok voltak körülötte és dombok. Azt a címet adtam neki, hogy *A rácson árnyéka*. A rácson belül jelenik meg az árnyék, és ahogy megy a nap, ez állandóan változik. A rácson egyik oldalán van a gyár, a másik oldalon vannak a barakkok. A szobron belül van egy kemény mértani mozgás, amikor süt a nap.”

KECSKEMÉTI Sándor:
Rajzok, 1990-es évek,
vegyes technika,
70×50 cm
Fotó. Bíró Dávid
A művész jóvoltából
↓

